

SANNDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANNDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

PRICE 50 CENTS

BIRŽELIO 16 - JUNE 16, 1980

NR. 12

MES IŠEINAM NUMIRTI UŽ KRAŠTĄ,
DUOKIT ŽEMĖS NORS SAUJĄ SAVOS,
KRAUJU LIEKA PAŠVENTINTAS KRAŠTAS,
O LIETUVI, NEPAMIRŠK LIETUVOS.

(Vežamų Sibiran daina)

On June 14-15, 1941 the Soviet Union deported 34,260 Lithuanians to Siberia. In the following years of Soviet occupation repeatedly tens of thousands of Lithuanians were deported to

distant regions of northern and central Siberia, where majority of them perished in slave labor camps from starvation, frost, diseases, brutal maltreatment or direct executions.

BRUOŽAI

Neseniai Varšuvoje konferavo Prancūzijos prezidentas V. Giscard d'Estaing su Sovietų Sąjungos diktatorium L. Brežnevu, kuris buvo šio susitikimo iniciatorium, ieškodamas būdų rytų-vakarų įtampai sumažinti, ypač kiek tai liečia sovietų avantiūrą Afganistane. Tuo metu lyg ir pabrėžtas Prancūzijos savarankumas tarptautinėje politikoje, nes vakariečiai apie šį susitikimą nebuvo prieš tai painformuoti. Po susitikimo išleistame pareiškime sakoma, kad abu politikai diskutavo tarptautinę padėtį. Prancūzų politiniuose sluoksniuose pabrėžiama, kad prancūzai padėtį vertina blaiviai ir sutartinai su vakariečiais. Prancūzų pažiūros Afganistano klausimu, sakoma, žymiai skiriasi nuo sovietų. Prancūzai skaitosi su faktu, kad sovietų militarinė avantiūra Afganistane vieninai pasmerkta viso pasaulio, įskaitant ir taip vadinamą trečiąjį pasaulį, kuriam prancūzų įtaka jaučiama žymi, ypač Afrikoje. Prancūzijos prezidentas pasitarimuose parodė draugišką žestą amerikiečiams, pabrėždamas reikalingą imtis pasaulinio masto akcijos paleisti Irane nelegaliai jau kuris laikas laikomus įkaičius.

Kinų komunistai pasiekė didelį šuolį kariniame politiniame žygyje, iššovę dvi bandomąsias tarpkontinentalines raketas, kuriomis gali pasiekti bet kurį sovietų teritorijos kampą bei vakarinius amerikiečių pakraščius. Japonų politiniai ekspertai yra nuomonės, jog šių kiniečių atsiekimų akivaizdoje jų svaris tarptautinėje politikoje bus žymiai efektingesnis, ypač turint galvoje JAV-Kinijos paskiausiai pasireiškusių karinį bendradarbiavimą prieš sovietų beatodairinį ginklavimąsi.

Irano spauda vis dažniau mini įvairius vidaus konfliktus, kuriuos sukelia įvairūs elementai, siekią silpninti revoliucinę vyriausybę, net ją nuversti. Spaudos agentūra Pars skelbia tuo reikalu prezidento Bani Sadr pareiškimą, smerkiantį vietinių agentų ir svetimšalių konspiraciją ir išpėjantį, jog visi jų kėsimai bus nevilkinant išaiškinti ir likviduoti.

Fanatikas ayatola Khomeini savo kalboje į revoliucinės gvardijos vadus puolė, kaip paprastai, JAV ir pareiškė, jog Iranas nėra Afganistanas ir JAV negalės čia padaryti to, ką sovietai padarė kaimyniniame Afganistane. Afganistano problemą palietė ir Irano užsienių reikalų ministras Sadeg Ghotbzadek, pa-

reiškimas, jog Iranas su okupuotu Afganistanu taip ilgai nesileis į kalbas, kol jį laikys okupavę sovietai.

Vakarų Vokietija, dabar viena pačių stipriausių ekonominių valstybių pasaulyje yra išvakarėse rinkimų, kurie bus ateinantį rudenį. Jau eilė metų sumanią kraštą valdo kancleris Helmut Schmidt, socialdemokratas. Būsimieji rinkimai pasaulį domina, ar jis išliks pažangios Vokietijos valdytoju. Į tą klausimą gerokai šviesos įneša tik ką pasibaigę šiaurės Paryžiaus-Vestfalijos lokaliniai rinkimai, kuriuose valdomoji socialdemokratų partija pasiekė pergalę, tuo pačiu reiškia to krašto nuotaikas. Kartu tai yra smūgis vokiečių krikščionių demokratų vadui Franz J. Strauss, kuris tikisi laimėti būsimuosius rinkimus.

Conference Board, New Yorke, pranešimas teigia, jog baisiai pabrango JAV pragyvenimas. Taip pav., kad išlaikyti tą patį gyvenimo standartą 10,000 dol., sumoje per metus keturių asmenų šeimai, dabar, po dešimties metų, tenka išleisti 20,187 dol. Šeimos, kurių pajamos 1970 m. siekė 15,000 dol., savo išlaidoms turi skirti 30,722 dol., o šeimos, uždirbusios tada 25,000 dol., šiandien turi išleisti 52,495 dol. Social Security atskaitymai per tą laiką pakilo nuo 274 dol. metams ligi 1588 dol.

NAUJAS HELSINKIO GRUPĖS DOKUMENTAS

Balandžio mėn. Vakarų pasiekė Lietuvos Helsinkio grupės dokumentas Nr. 26-tas. Vieta ir data nepažymėtos, bet iš teksto matyti, kad jis rašytas kelioms dienoms praėjus nuo Sacharovo arešto ir jo ištrėmimo į Gorkį. Pasirašiusieji - Ona Lukauskaitė-Poškienė, kun. Bronius Laurinavičius, Mečišlovas Juravičius ir Algirdas Statkevičius kreipiasi į TSRS vyriausybę, protestuodami prieš Sacharovo represavimą ir prašo jį grąžinti į Maskvą. Dokumento nuorašai adresuoti Tarptautinei Amnestijai, TIESOS redakcijai, Sacharovui ir TSRS Mokslų Akademijai. Gautoje dokumento kopijoje yra priedas latvių kalba, "Helsinkio grupės pareiškimui pritaria". Įrašytos 22-jų pabaltiečių pavardės, iš jų 12 lietuvių. (ELTA)

LIETUVOS REIKALAI ARGENTINOS SPAUDOJE

Buenos Aires dienraštis LA PRENSA (1980.II.20) išspausdino išsamų Argentinijoje veikiančio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto pareiškimą, kuriame Afganistano įvykiai palyginami su Maskvos agresija prieš Pabaltijo valstybes. Straip-

LIETUVOS TRAGEDIJA ŠAUKIA MUS VEIKLON

Birželio mėn. mes su skaudančio - mis širdimis minime dvi didžiąsias mūsų tautos tragedijas: brangiosios mūsų tėvų žemės okupaciją 1940 m. ir pra-džią Lietuvos žmonių žiauriųjų masinių trėmimų 1941 metais.

Jau 40 metų, kai Lietuva tapo Maskvos imperializmo ir kolonializmo auka, kai iš mūsų žmonių buvo išplėsta kultūrinė ir politinė laisvė, kai mūsų broliai žiauriai išnaudojami ir atkakliai rusinami.

Okupantas bando pasaulį apgaudinėti, kad Lietuva pati savo noru įsijungė į Maskvos imperiją, bet tam ir pati Maskva netiki. Jei tikėtų, tai nelaikytų Lietuvoje tiek okupacinės kariuomenės ir enkavedistų pulkų.

Padvigubinkime savo pastangas, siekdami pavergtai tėvynei laisvės. Tai įpareigojimas, mums paliktas savanorių, tai testamentas partizanų, kurių išlietas kraujas tesujungia bendroms laisvinimo pastangoms. Lietuvis negali pavargti siekdamas laisvės savo tėvų žemei. Pavergtieji broliai laukia, kad jų laisvės šauksmas būtų perduotas visam pasauliui.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, atremtas į tėvynės žmonių mandata ir įgaliojimą nepaliaujamai vykdo ir vykds Lietuvos laisvės kovos pareigą. Tai globalinis veiksnys, nežinąs nuolaidų kovoje su komunistiniu okupantu.

Amerikos Lietuvių Taryba, jau keturis dešimtmečius apjungusi Amerikos Lietuvių visuomenę telkia kovon už mūsų tautos ir valstybės laisvę ir remia Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą.

Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas ir Amerikos Lietuvių Taryba jungtinėmis jėgomis, visais galimais būdais veda neatlaidžią kovą prieš okupantą. Amerikos Lietuvių Tarybos pastango - mis JAV ir kitos vakarų valstybės nepripažįsta Lietuvos įsijungimo į Sovietų Sąjungą. Bendromis pastangomis pasiekta paskutinioji Kongreso rezoliucija mus stiprina, matant, kaip galingiausios pasaulio valstybės Kongresas remia mūsų laisvės siekius ir kovą prieš okupantą.

Mūsų tarpe negali šiandien būti nei pesimizmo, nei defetizmo, o turi vyrauti didingos kovos dvasia, nepalaužiamas ryžtas, neatlaidus nusistatymas išlaisvinti Lietuvą.

Maskva net ir liūdniausių okupacijos sukaktį nori paversti džiaugsmo švente, suvarydama pavergtųjų minias garbinti mūsų Tautos engėjus.

Susilaikykime nuo šiomet rengiamų kelionių į pavergtą Lietuvą. Po naujos Maskvos agresijos prieš afganų tautą, mes negalim elgtis lyg nieko nepaprasto nebūtų įvykę, nes tai liečia ir mūsų laisvės bylą.

Lietuvis nepavargs kovoje už Lietuvos laisvę! Šis šūkis tebūna Lietuvos laisvės kovos kelrodis.

Dr. K. Bobelis,
Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto pirmininkas

Dr. K. Šidlauskas,
Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas

snis apie Vatikaną ir Lietuvą pasirodė provincijos laikraštyje LA UNION (1980. II.24). VLIKo pirm. dr. K. Bobelio protesto pareiškimas apie areštus Lietuvoje cituojamas straipsnyje "Rusų valymas Lietuvoje", LA NUEVA PROVINCIA (1980.II.8.). Prie straipsnio pridėtoje karikatūroje Hitleris klausia Brežnevo. "Kaip vyksta baigminis sprendimas Lietuvoje"? Argentinos spaudoje apie Lietuvą reguliariai informuoja Aleksandras Mičiūnas. (ELTA)

JAV LB PASITARIMAS SU ALTU

JAV LB Krašto Valdyba savo posėdyje, kuris įvyko 1980 m. gegužės 24 d. Detroite, nutarė siūlyti ALTO valdybai, kad pasitarimas tarp abiejų valdybų išrinktų komisijų įvyktų 1980m. rugsėjo 13 d. 5.00 val vakare Detroite.

JAV LB Krašto Valdybos pirm. Vytautas Kutkus apie tai laišku painformavo ALTO valdybos pirm. dr. Kazį Šidlauską.

LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION, Inc. 345 HIGHLAND BOULEVARD (TAUTOS FONDAS) * BROOKLYN, N.Y. 11207

TAUTOS FONDO SUVAŽIAVIME gegužės 24 d., Brooklyne, NY, išrinkta Tautos Fondo Taryba: J. Valaitis, I. Banaitienė, A. Feravičius, J. Giedraitis, M. Noreikienė, J. Audėnas, A. Vakselis, dr. P. Vileišis, J. Pažemėnas, V. Banelis, Patamsis iš Kanados. Į Kontrolės komisiją išrinkta: A. Sperauskas, L. Tamošaitis, A. Čampė. *****

VEIKSNIŲ KONFERENCIJA

VLIKas, pasitaręs su Lietuvos Respublikos Diplomatine Taryba, 1980 m. birželio 21 d., šeštadienį, Kultūros Židinyje, Brooklyn, N. Y. ruošia veiksnių konferenciją. Šios konferencijos tikslas yra išnagrinėti ir pasirošti suderintam lietuvių tautos reikalų atstovavimui ir pristatymui 1980 metais pramatytoje Helsinkio akto signatarų konferencijoje Madride. Numatyta darbotvarkė:

- 9:00 val. Sveikinimas - Kult. Židinio pirmininko
- 9:10 " Atidarymas - VLIKo pirmininkas
- 9:15 " Komisijų sudarymas - mandatų, nutarimų
- 9:25 " Lietuvos diplomatinės tarnybos atstovo žodis
- 9:30 " VLIKo pranešimas apie pasirošimus ir neišspr. klausimus
- 9:50 " Lietuvių Bendruomenės pažiūrų ir pageidavimų pristatymas
- 10:10 " ALTos pažiūrų ir pageidavimų pristatymas
- 10:30 " BALFo pranešimas
- 11:00 " Pertrauka
- 11:30 " Organizacijų atstovų pasisakymai ir pasiūlymai
- 12:30 " Pietų pertrauka
- 14:00 " Pasiūlymų santrauka
- 14:30 " Svarstybos, darbų aptarimas, lėšų klausimai
- 16:00 " Pertrauka
- 16:30 " Išvadų, išpareigojimų ir pareiškimo formulavimai
- 18:00 " Spaudos konferencija
- 19:00 " Uždarymas

SANDARA LITHUANIAN NEWSPAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July, by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC. Second class postage paid at Chicago, Illinois Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE: 840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: In The United States per year \$10.00 In Foreign Countries per year \$10.00 UŽSAKYMŲ KAINA: Suvienytose Valstybėse metams \$10.00 Užsienyje metams \$10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

MIRĖ ALT SANDAROS 25 KUOPOS GARBĖS PIRMININKĖ

MARIJONA ZOLPIENĖ

Po ilgos ligos mirė birželio 8 d., 8.45 val.vak., 1980 m., sulaukus 81 m. amžiaus. Gimė Chicagoje, Illinois. Gyveno Chicagoje, Bridgeporte.

Paliko dideliame nuliūdime dukte Dalia Ondrick, sūnus Algird Zolp, marti Nilda, 11 anūkų - Dalia Sobyra su vyru Stanley, Debora Schwartz su vyru Jim, Raymond, Dawn, Donna, Dariene, Marshall, Algird Zolp su žmona Joni, William Lourdes ir Gregory, bei kiti giminės, draugai ir pažįstami.

Palaidota iš Ridiko koplyčios birželio 12 d. Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Marijona Zolpienė, be kitų organizacijų, net nuo 1916 metų daug veikė SANDAROJE ir TĖVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOJE.

Prieš paskutinįjį Sandaros Seimą Chicago Sandaros kuopa vienbalsiai išrinko 25-tosios kuopos garbės pirmininke už Jos praetyje didelę veiklą Sandaros gerovei.

Taip pat Ji veikė ir Tėvynės Mylėtojų Draugijos 22-oje kuopoje.

Apie Jos visuomeninę veiklą šiame numeryje duodame keletą ištraukų iš dr. V. Sruogienės straipsnio, žurnalo Sėjos nr. 1-2, 1973 m.

Sandara ir TMD, netekę garbingos veikėjos, reiškia nuoširdžią užuojautą Marijonos Zolpienės šeimai, giminėms ir kitiems artimiesiems.

MARIJONA ZOLPIENĖ

Iš Vilniaus ateina žinios, kad balandžio 9 ir 17 d. ten buvo padarytos kratos Vito Abručio bute. Paimtas rankraštis, kuriame kritiškai rašoma apie sovietus. Jis neturįs ryšio su kitais lietuviais aktyvistais, bet esąs kritiškas sovietų valdžios atžvilgiu. Jis turįs giminį JAV-se.

Vilniuje balandžio 25 ar 26 d. buvo suimtas Jašmantas, apie 50 m. amžia Jis anksčiau buvęs "Komsomolskaja pravda" korespondentas. Jo suėmimas siejamas ryšiais su Skuodžiu.

Antanui Terleckui sudaryta byla, kuriai duotas numeris 86. Jis esąs kaltinamas antisovietine propaganda ir šmeižimu. Jam grėšia 15 metų bausmė.

Juliuš Sasnauskui sudaryta atskira nuo Terlecko byla, kuriai duota nr. 82. Atrodo, kad jam primetama mažesnė kaltė, negu Terleckui.

ELTOS Informacijos

NAUJA KRATŲ IR AREŠTŲ BANGA OKUP. LIETUVOJE

Kunigų Alfonso Svarinsko ir Sigito Tamkevičiaus butuose buvo padaryta krata balandžio 9 d. Bent dviejų kitų Tikinčiųjų teisėms ginti komiteto narių kunigų butuose irgi buvo padaryta krata, bet suėmimų nebuvo. Balandžio 15 d. jie buvo perspėti, kad jeigu toliau veiks, tai gali būti suimti ir apkalinti platiniu medžiagos, kuri šmeižia sovietinę valstybę ir visuomenę.

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratori p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepiamą ir SANDAROS parėmimą būsime labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol. Iš viso..... dol.

(Nuo 1980 m. sausio 1 d. Sandaros prenumerata metams \$ 10.)

MANO PAVARDE.....

ADRESAS;.....

SANDAROS REDAKCIJA Redaktorius: G. J. Lazauskas Redakcijos nariai: E. Boreiša (polit.), P. Bružas (techn.). Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė (Seimininkų sk.), Vyta. Širvydas (English Section).

SANDAROS ADMINISTRACIJA Administratorė: Edita Rimkus Ekspeditorius: Stasys Dagys Administracijos darbo valandos: Pirmadienį, Antradienį ir Trečiadienį

10 val. - 12 val. ir 1 val. pp - 6 val. vakare. (kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti 312 - 543 - 8198.)

SANDAROS ATSTOVAI

So. Bostone: Inž. Aleksandras J. Chaplikas; Los Angeles - inž. Juozas Ruokis; Detroitė - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

Marija Zolpienė - PRAKILNI VISUOMENININKĖ

(Keleta ištraukų iš dr. V. Sruogienės straipsnio, žurnalo "Sėjos", 1973 m. nr. 1-2, tada minint Marijos Zolpienės 75-rių metų amžiaus sukaktį.)

Visai dar jauna įsijungė lietuvių visuomenės veiklon. Vos penkiolikos metų įstojo "Birutės" chorą, kuriam vadovavo Mikas Petrauskas ir buvo šio choro žydėjimo laikai. Vėliau vadovybę perėmė Sarpalis ir triukšmingasis Stasys Šimkus. Nors visokių nepriteklių varginamas lietuvių jaunimas linksminosi, dainavo ir jautėsi laimingas.

Dirbdama visuomeninį darbą Marija skatino ir savo vyrą Silvestrą jame dalyvauti. Jis netrukė žmonai veikti ir pats veikliai reiškėsi. Nuo pat "Sandaros" įsikūrimo 1916 m. iki pastarųjų laikų abu Zolpiai šioje organizacijoje gyvai dalyvavo, 1920 m. įsijungė į "Apėvietą". Dešimt metų buvo veikli "Apėvietos" pirmininkė. Net du kartus išgelbėjo šią organizaciją nuo uždarymo.

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybės akto paskelbimas elektrizavo mūsų šeimius. Ar sunkių vargą vargdami, ar jau kiek prasigyvenę nuoširdžiai aukojo Lietuvos reikalams. Visuotinis entuziazmas ypač palietė jautriąją Zolpienę. Ji pirmoji pasigamino lietuvišką vėliavą! B. K. Balutis nurodė spalvas ir jų suderinimą. Šią vėliavą benešdamos lietuviškos moterys rinkdavo aukas. Į ją krito ne tik centai, doleriai, bet ir brangūs žiedai bei papuošalai!

1918 m. buvo ruošiamas visuotinis lietuvių seimas Čikagoje. Marija karštai agitavo tautiečius gausiai dalyvauti seime. Jauna, neprityrusi pateko į žymių veikėjų būrį - dr. K. Drangelio, B. Balučio, R. Adžgio, P. Ronkaus ir kitų. Greit atsidūrė pirmieji eilėse. Gyva, sumani, kartu ir kukli atlikdavo sunkiausius, juodus organizacinis darbus. Dažnai ji likdavo šešėlyje nepastebėta ir sekėms laurai tekdavo kitoms, mažiau dirbusioms, bet žymesniųjų veikėjų žmonoms...

M. Zolpienė įkūrė Našlaičių Globos Komitetą ir buvo ilgametė jo sekretorė. Kai 1922-1923 m. Lietuvos Moterų Komiteto Tėvynei Ginti pirmininkė Doma Slezevičienė lankėsi Amerikoje našlaičių globali aukoms rinkti, tai Marija jai talkininkavo. Vėliau siuntinėjo į Lietuvą surinktus pinigus. Kartą iš vieno koncerto pelno net \$ 500,00 pasiuntė!

Ji kurį laiką priklausė Federation of American Women's Clubs. Tačiau greit pamatė, kad čia renkami pinigai lietuviams svetimiems reikalams, o Lietuvos bylai jie labai buvo reikalingi, pasidavė lietuviškos patriotės jausmams ir sumanė įkurti panašią savo organizaciją.

1933 m. vasario mėn. 7 d. Marijos Zolpienės iniciatyva buvo sušauktas steigiamasis susirinkimas ir įkurta "Lietuvių Moterų Piliiečių Lyga". Ji pati buvo išrinkta šios lygos pirmininke.

Atskirai tenka paminėti buvusios Auburn gatvės Bridgeporte pakrikštijimą "Lituanicos" vardu. Čia tirštai gyveno lietuviai. Sumanyta pagerbti Darių ir Girėnų ir jų lėktuvo "Lituanicos" vardu pavadinti Auburn gatvę. Šiuo atveju pirmininkei M. Zolpienei padėjo Lietuvių advokatų draugija priešaky su T. Žiūriu ir jo sudaryta komisija, kuriai priklausė J. Grišius, J. Bagdžiūnas, R. Vassale. Sumanyta palaikė prel. M. Krušas ir kiti veikėjai. 1935 m. gruodžio 29 d. specialiai Čikagos miesto administracijos komisija patvirtino minėtos gatvės pakeitimą į "Lituanicą". Sekė iškilmingas banketas - krikštynos. Gausiai susirinkusiems tautiečiams pirmininkė M. Zolpienė išdėstė visus atliktus žygius ir susilaukė triukšmingo pritarimo. Jūs pristatyti dar kalbėjo Lietuvos Konsulas A. Kalvaitis ir tuometėjus lietuvišką laikraščio redaktoriai - "Draugo" - L. Šimutis, "Naujienu" - P. Grigaitis, "Sandaros" - M. Vaidyla, "Margučio" - A. Vanagaitis. Po kurio laiko kitataučiai norėjo "Lituanicos" pavadinimą pakeisti, bet energingi pirmininkės žygiai lietuvišką reikalą apgynė.

1937 m. M. Zolpienė stipriai parėmė Lietuvos sportininkų kelionę Amerikoje. Ji taip pat nevengė jungtis į naujųjų ateivių darbus, bet nuoširdžiai juos paremdavo. Kartu su dr. J. Šabanu, J. Bildušu ir kitais buvo priešaky naujos "Žiburėlio" draugijos moksleiviams šelpti. Jūs vyro dirbtuvė būdavo pilna prikrauta drabužių, kurie čia pat buvo tvarkomi ir siunčiami tremtinėms. Rinktos lėšos ir šelpiamas besimokantis jaunimas.

M. Zolpienės asmeniškas gyvenimas nebuvo rožinis klotas. Ilgas ir sunkus įsikūrimas naujajame krašte reikalavo daug sveikatos ir pastangų. Nežiūrint visų sunkumų ji buvo visada veikli, besišypsanti, skoningai ir elegantiškai apsirengusi, tikroji dvasios aristokratė! Kas galėjo manyti, kad už imponuojančios išorės slėpėsi daug skausmo! Vyro uždarbis būdavo labai kuklus. Nepriklausomybės laikais neįstengta net Lietuvos aplankyti. Vietoje krauti sau turtus, kaip daugiūmė darydavo, Marija skyrė savo geriausias jėgas lietuviškiems reikalams... O tuo tarpu net 5 vaikučius teko dar kūdikystėje palaidoti! Užaugo tik sūnus ir dukrelė. Sūnus dabar Californijoje turi savo šeimą. Dukrelė Dalia nesiskiria su motina, nepaprastai prie jos prisirišusi gyvena motinos namų antrajame aukšte kartu su savo vyru R. Ondricku. Dalia gražiai kalba lietuviškai, lankosi mūsų pobūviuose. Ji motinos padedama augina penkias dukreles ir vieną sūnelį. Visų dukterų vardai prasideda raide "D" ir kiekviena jų dar turi po antrą lietuvišką vardą, pavyzdžiui - Dalia, Rūta ir t. t. Pati Dalia Ondrick mokytoja yra ir kartu su savo vyru inžinierium dirba Amerikos skautuose. Šiais laikais retai pasitaiko toks glaudus ir šiltas motinos, dukters ir visos šeimos bendravimas.

Likimas nepagalėjo Marijai didelio skausmo ir šiais laikais, ūga vyro liga ir rūpestingas slaugymas per iščius dvejus metus nepaprastai Mariją išvargino ir nuailino.

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE (SLA) VAJŲ NAUJIEMS NARIAMS DAR PRATĖSIA

Taip pat yra proga ir seniems nariams savo apdraudas padidinti. Vajaus metu kandidatai į SLA narius pirmais metais temoka tik pusę kainos, aplikantų sveikata netikrinama, galima apsidrausti iki \$5,000. Dar nevēlu pasinaudoti šia proga!

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA 307 West 30th St., New York, N. Y. 10001 Tel. [212] 563-2210

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

yra seniausia, didžiausia ir turtingiausia lietuvių fraternalinė organizacija. SLA dirba taip pat kultūrinį darbą, apdraudžia pigiausiomis kainomis, jau išmokėję daugiau kaip 8 milijonus apdraudų savo nariams, neieško pelno, nariams padeda tik savišalpos pagrindu, galima apsidrausti iki \$10,000., apdraudžia ir Taupomąją apdrauda, vaikus apdraudžia pigia terminuota apdrauda.

Laisvoji TRIBUNA

ATVIRAS LAIŠKAS

Gerbiamas Pone "Sandaros" Redaktorium: Prašau įdėti į Tamstos redaguojamo laikraščio artimesniąją laidą šį atvirą laišką.

Gerb. Pone Šilai: "Sandaros" nr. 8, š.m. balandžio 21 d. Tamsta, tarp kitų dalykų, taip rašai: "... Čia dera priminti, kad Jonas Kuprionis be aiškių įrodymų yra išvadinęs "Naujienu" ne tik redaktorius ar rašan - čiuosius, bet ir skaitytojus žemos moralės žmonėmis." Šitoks į kito žmogaus lūpas neteisingas įdėjimas žodžių, kurių jis niekad nėra sakęs ar rašęs, yra būdas siekiantis žmones tarpusavy sukiršinti ar sukelti pykčius, - tik pasakyk kam, kad anas tą ir tą sakė, taip ar kitaip tave išvadino, ir - "sėkla" pasėta, nežinau ir negaliu suvokti, koks galėtų būti tikslas Tamstai taip negražiu būdu mane juodinti, juk ir pats gerai žinai, kad aš Tamstai nieko blogo nesu padaręs. Kadangi tą darai viešai per spaudą, dėl to prašau viešai man, o tuo pačiu ir "Naujienu" bei "Sandaros" skaitytojams, nurodyti, kada ir kur spaudoj J. Kuprionis yra išvadinęs "Naujienu" redaktorius, rašančiuosius ir skaitytojus žemos moralės žmonėmis." Kada ir kur?

Toliau, tame pat straipsny Tamsta rašai: "Tarp kitko Antanaitis primena J. Kuprionio išsišokimą, Vaclova Biržišką pavadinus "pikto būdo ir lėkšto mentaliteto" be akivaizdžių įrodymų." Tad vėl prašau, Pone Šilai, nurodyti, kada ir kur Tamstos į "talką" kviečiamas "Akiračių" redaktorius Antanaitis yra paskelbęs tokį "priminimą", kad būtų buvęs toks atsitikimas, arba Tamstos vadinamas "išsišokimas" J. Kuprionio, kuris Vaclovą Biržišką būtų išvadinęs "pikto būdo ir lėkšto mentaliteto" žmogum. Kada ir kur?

Su pagarba,
J. Kuprionis

Su tikra pagarba
Petras Šilas

5.12.80.

ATSAKYMAS

D. G. Redaktorium,

į J. Kuprionio užklausimą atsakau sekančiai!

1978 m. spalio 30 d. DRAUGE straipsnyje "Mintys apie spaudą..."

J. Kuprionis tarp kitko rašė "Spauda ne tik, teikia žinias, bet išreiškia ir formuoja mūsų gyvenimo nuotakas... Ji gali sukurti atmosferą, kurioje kiekvienas tautietis jaustų ... pasididžiavimą, ... Bet taip pat spauda gali ir mūsų gyvenimą smukdyti; kelti tarpusavius pykčius, vieni kitų neapykantą ... Spaudos kokybė priklauso nuo ... leidėjų bei redaktorių, į spaudą rašančiųjų ir spaudą PRENUMERUOJANČIŲ (p. P.Š.) Visi šie faktoriai yra sąlygojami žmogaus asmeninės kultūros lygio... Visa eilė mūsų laikraščių ... tikrai gražiai reprezentuoja mūsų tautos dvasinę kultūrą, ... Ši darba atliekantieji ... - tiek leidėjai bei redaktoriai, tiek bendradarbiai ir prenumeratoriai - nusipelnė didelę pagarbą ... Deja, negalime nematyti ir kitokio pobūdžio spaudos, kuri vis randa motyvų kelti tarpusavy asmeninę neapykantą, žeminti dvasinio gyvenimo lygį ... Čia irgi reikiškias ne kas kitas, kaip leidėjų, rašytojų ir PRENUMERUOJANČIŲ (p. P.Š.) asmeninės kultūros lygis... Žemo asmeninės kultūros lygio apraška ... Tokios spaudos žemo asmens kultūros LEIDĖJUI TAI BŪDAS IŠSILAIKYTI "BIZNYJE" (?? P.Š.)... Laikraščio..., kuris skleidžia ... daug nedarnos ir tarpusavius pykčius, visi jo rėmėjai arba prenumeratoriai yra tos blogybės dalininkai ... dalyviai lietuviškų reikalų žlugdymo."

J. Kuprionis bendradarbiauja Drauge, Tėviškės Žiburiuose. Panašios krypties yra ir Darbininkas. Savaimė aišku - jis juos negi peiks? Na, ar ir šių laikraščių prenumeratoriai begali būti žemo kultūrinio lygio-blogybių dalininkai?! Kur tat ieškoti tos blogiosios spaudos?

J. Kuprionis bendradarbiauja Drauge, Tėviškės Žiburiuose. Panašios krypties yra ir Darbininkas. Savaimė aišku - jis juos negi peiks? Na, ar ir šių laikraščių prenumeratoriai begali būti žemo kultūrinio lygio-blogybių dalininkai?! Kur tat ieškoti tos blogiosios spaudos?

J. Kuprionis bendradarbiauja Drauge, Tėviškės Žiburiuose. Panašios krypties yra ir Darbininkas. Savaimė aišku - jis juos negi peiks? Na, ar ir šių laikraščių prenumeratoriai begali būti žemo kultūrinio lygio-blogybių dalininkai?! Kur tat ieškoti tos blogiosios spaudos?

J. Kuprionis bendradarbiauja Drauge, Tėviškės Žiburiuose. Panašios krypties yra ir Darbininkas. Savaimė aišku - jis juos negi peiks? Na, ar ir šių laikraščių prenumeratoriai begali būti žemo kultūrinio lygio-blogybių dalininkai?! Kur tat ieškoti tos blogiosios spaudos?

gal J.K., "gražiai reprezentuojančios mūsų tautos dvasinę kultūrą." Taigi, kultūringai, o kas čia tokio jei sukta, kaip toj pasakoj - ne aš tave mušu - lazda muša. Jei rašoma apie kurį nors blogi, tai turima ir mintyje kur jis randasi. Kai J. Kuprioniu išvardinau Drauge aptiktų žmogaus juodintus pavyzdžių, jis stojiškai atsikerta. "blogais pavyzdžiais gėrio neatsieksi". Tuo aš besikabinas į Draugo atlasus. Vadinasi, neliesk laikraščio, kuriame J.K. rašo. Toks negali būti "žemo kultūrinio lygio", kad ir kažin kaip kitus iškoneveiktų. Jis man laiškė prileidžia, kad toks galėtų būti Naujienos, kuriame aš bendradarbiauju, anot jo: "jei kurią charakteristiką sau pritaiko, tai ir gerai". J. Kuprionis taria - nutapiau šuns paveikslą - nepadėjau užrašo, kad tai šuo, todėl niekas ir negali sakyti matęs šuns įvaizdį. Tat ir yra pats žemiausias ir fariziejiškiausias kiršinimo ar šmeižimo būdas - neišvardyta tai ir prikibti negalima. Todėl ir J.K. nori naiviškai teisintis "neišvardinau jokio laikraščio".

Pagaliau, kurius ten skaitytojus J.K. bevardintų žemo kultūrinio lygio asmenimis, vistiek yra per drąsu, dargi - įžulu. Ir A.T. Antanaitis rašo: "... J. Kuprionis dėl faktų konkretumo ar jų tikslesnės interpretacijos nelabai jaudinasi. Jis pvz., teigia maždaug tai, kad Vaclovas Biržiška "pikto būdo ir lėkšto mentaliteto" "spaudoje rašančius žmones pavadinęs "spaudos banditais", kai faktiškai profesorius šį terminą specifinai taikė žinomus asmenis užpuldinėjantiems piktavaliams slapyvardininkams." Sakoma - suklysti yra žmoniška. Priturisi, juoba, kad man pačiam pasitaikė suklysti su tuo anksčiau pacituotu "pikto būdo ir žemo mentaliteto" išsireiškimu. Į A.T. Antanaitis minima citata gerai neišgilinau ir savo rašinyje Sandaraj tikrai netiksliai pavartoju, būk tai J.K. taip apibūdinęs V. Biržišką. Už tai atsiprašau J. Kuprionį, kaip ir Sandaros Redakciją bei skaitytojus.

SĖKMINGA SANDAROS GEGUŽINĖ

Š. m. birželio 8 d., Vyčių salėje įvyko pavasarinė SANDAROS gegužinė-piknikas. Prisirinko tiek daug SANDARĄ remiančių ir prijuočančių žmonių, kad net maisto pritrūko. Rengėjai už tai labai atsiprašo. Buvo dovanų paskirstymas. Nuolatinis Sandaros rėmėjas N. Buršteinas padovanojo šia proga minko kailiuką, kurį varžytinių būdu laimėjo Ona Jagėlienė. Grojant Venckaus orkestrui publika labai nuotaikingai linksmosini ligi vėlumos. Atsilankė Chicago Lietuvių Tarybos pirm. E. Mikužiūtė, ALT gen. sekr. kun. A. Stašys, R LB centro pirm. dr. V. Dargis, Sandaros 77 kuopos pirm. Vyto Užnys ir daug kitų.

Sandaros red. G.J. Lazauskas savo kalboje perdavė gautus sveikinimus iš Vli ko pirmininko dr. K. Bobelio, Sandaros CV pirmininko Povilo Dargio, pirmojo vice pirm. Alexandro Chapliko ir A. Andriulionio - Sandaros ir Balfo veikėjo Bostone.

Pobūvio rengėjai širdingai dėkoja vi siems prisidėjusiems prie šio pobūvio pasisekimo svečiams, visiems aukojusiems dovanas, šeimininkėms - E. Rukienei ir A. Liorentaitei, baro darbininkams M. Simonkaičiui, Kizlaičiui, loterijos tvarkytojoms H. Kuzienei, A. Kaušienei, I. Petrauskienei, R. Simokaitienei. Prie įėjimo dirbusiai E. Petraitienei ir prie bilietėlių - E. Lazauskienei.

Visiems, visiems sandarietiškas ačiū! Rengėjai T. Kuzienė, E. Boreiša J. ir H. Kuzai, E. Rimkus

Sekančiame Sandaros nr. bus daugiau žinučių ir nuotraukų iš šios gegužinės.

OKUPOTOJ LIETUVOJ

Sovietų komunistų partijos centro komitetas gegužės pirmosios proga paskelbė net 75 ūkių pavyzdžius, kuriuos pavergta Lietuvai perdavė Lietuvos komunistų partija. Vienas iš tų ūkių yra ir toks: "Tegyvuoja Tarybų sąjungos taiki lenininė užsienio politika!"

"Lietuvos KP Centro Komitetas reiški įsitikinimą, kad respublikos darbo žmonės, pasitikdami reikiamą datą - Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 40-meči - dar kartą pademonstruos ištikimybę Lenino idėjoms, savo pasiaukojimu darbu inėsi darumą indėli stiprinant mūsų socialistines Tėvynės galias, kuriant komunizmą." (Iš okup. Lietuvos komunistų propagandos)

So. Boston, Mass.

KAZYS JAKUBĖNAS

SANDARIEČŲ AUKOS AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBAI LIETUVOS LAISVINIMO REKALAMS

Aukotojų sąrašas

Po \$ 100 aukoko - Sandaros 7-ta kuopa, So Boston, Motinos Jadvygos Tumavičienės atminimui I. Mickūnas; Aleksandras ir Eleonora A. Chaplikai.

Po \$ 35 aukoko - Jonas ir Mary Jonaičiai.

Po \$ 30 aukoko - Antanas ir Ona Andriulionis.

Po \$ 25 aukoko - Sandaros Moterų Klubas, S. Boston.

Po \$ 20 aukoko - Alfonsas ir Aleksandra Baikai.

Po \$ 10 aukoko - Martinas Dapkus, Edis Pečiukaitis, Vladas ir Janė Bajer - čius, Feliksas Etdukonis, Jonas Overka, Veronika Aluza, Leo Ziminski, Juozas Lekys, Bronius Bajerčius, Algis Šmitas, Steponas ir Valentina Minkai, Mery Yalmokas, Anna Siugžda, Jurgis ir Maria Jurenai, Elena Simon, Dr. Algirdas Budreckis, Felicija Grendel, Sophia Belek, Angele Vakauzas.

Po \$ 5 aukoko - Anna Laine, Lena Janulis, Kazys Mažulis, Antanina Mockus. Viso suaukota \$ 620.00

inž. Al. Chaplikas, pirm. A. Andriulionis, išd.

Vasario 17, 1980.

Laisvės Varpo radijo programos rudens koncertas įvyks spalio 12.

Amer. Liet. Inžinierių ir Architektų S-gos Bostono skyriaus 30 m. sukakties balius lapkričio 1 d. 7 v.v. Chateau de Ville restorane, Randolph, Mass.

Lietuvos karininkams atsiminimo minėjimas įvyks lapkričio 23 Lietuvos Pliedų D-jos salė, So. Bostone.

IŠEIVIJOS LIETUVIAI, NEMINĖKITE OKUPANTO PASKELBTOS 40 M. LIETUVOS ĮJUNGIMO Į SOVIETŲ S-GĄ SUKAKTIES!..

BIRUTĖ KEMEŽAITĖ

Vėliausias, aplinkiriu keliu pasiekęs laisvuosius Vakarus, okup. Lietuvos pagrindžio veikėjo, kovojančių dėl Lietuvos nepriklausomybės, prašymas yra toks: "Iš-eivijos lietuviai, neminėkite OKUPANTO PASKELBTOS 40 m. Lietuvos "laisvu noru įsijungimo" į Sovietų Sąjungą sukakties, visai neminėkite 40 metų skaičiaus, kuriuo okupantas stiekia Lietuvos okupacijos įteisinimo... Skelbkite pasauliui okupanto ir jam ištikimai tarnaujančių išdavkų vykdomą genocidą pavergtoje Lietuvoje. Reikalaukite Lietuvos Nepriklausomybės, o nenustelbkite, neišduokite ją "žmogaus teisių" akcentavimu, nes kova už žmogaus teises yra valstybės vidaus reikalas, bet ne pavergtos tautos aukščiausias tikslas..."

1980 m. birželio 2 d. "Draugo" vedamajame "Veidu į kovojančią Lietuvą", B. Kviklys (b.kv.) rašo. "Siekiami atžymėti 40 metų Lietuvos pavergimo sukaktį, JAV-bių Lietuvių Bendruomenės Visuomeninių reikalų taryba, bendradarbiaudama su Pasaulyje Liet. Bendruomenės ir Kanados LB komisijomis, birželio 8-9 dienomis šio krašto sostinėje, Washington, D.C., Sherham viešbutyje, šaukia nepaprastą politinę konferenciją, kurios tikslas yra įvertinti Lietuvos ir latvianimo pastangų 40 metų okupacijos žvėroje (tiksliau gal tameoje) ir nustatyti naujas gaires mūsų išeivijos veiklai".

Nustatyti naujas veiklos gaires LB-nė turi teisę tikėtai savo organizacinei veiklai, bet ne išeivijos veiklai, nes LB-nė visos išeivijos Lietuva nėra apjungusi ir visos išeivijos veikla jai nepriklauso. Be to, idomu, kodėl atžymėjimą, jų šoudui tariant, LB-nė už Lietuvos pavergimą šaukia? Kviklys džiaugiasi, kad LB-nė turi "pobūvybę sektį Lietuvos pagrindžio spaudą", tartum tos galtmybės kiti neturėtų ir vėl kartoja jau daug kartų rašytas neva pagrindžio daromus priekaištus išeivijai. Cituoju: "Mūsų rezistencijos pastangų jūs finansiskai neremiate, nesiryžtate derinti savo politinius efektus su kovojančia tauta". Keista, kad tas jų "pogrindis" turi Kviklio rašymo stilių, kaip ir LB-nė, labiausiai trokšta pinigų... Toliau, atseit, pagrindžio veikėjai džiaugiasi, kad įvairiomis kalbomis yra verčiama LKB Kronika, puoselėjanti žmogaus teises. Tada Kviklys sako: "Pogrindžio darbuotojai, pilnai respektuodami kai kur tebeveikiamčius Lietuvos diplomatinės tarnybos institucijas, vis dar negali suprasti, kokią reikšmę išeivijoje gali turėti Lietuvos politinių partijų likučiai, kurių veikla buvo sustabdyta jau nepriklausomybės metais. Pirmiausia jiems nesuprantama, kaip gali Lietuvai jos buvusių partijų būdu atstovauti Lietuvos pilietybės atsikakę asmenys, kitų kraštų piliečiai!"

EILĖRAŠČIAI IŠ VILNIAUS KALĖJIMO

Aš dainuosiu, kad mylimas kraštas Susilauktų skaistesnės dienos. Laisvės vėjas arimais kad neštų Žodį laisvės iš mano dainos.

Ir gimtoji kalba kad skambėtų Čia per ilgus, laimingus metus. Ir kad laisvę šalis pamylėtų Ir kad vargas pražūtų kartus.

Dar menu, kaip kadaise žandarai Trypė tėviškės mūsų žemes. Kaip Sibiran supančiuotus varė Ir kaip narsiai kovojome mes.

Dar prisimenu baudžiamų našta, Kai arimuos aidėjo rauda - Laisvės vėjas išjudino kraštą, Trupa pančiai ir byra skriauda.

Stok prie mokslo, vargų iškankinta Prieš tamsybės nelenki galvos. Ir tegul skaisčios dienos nušvinta Virš arimų laisvos Lietuvos.

(Iš neseniai išleistos knygos. Leidėjas - dr. M. Morkūnas)

Man rodos, kad visos šios mintys yra suformuluotos LB-nės frontininkų "pogrindyje", o ne okup. Lietuvos pogrindyje. Stebėtina, kad Kviklys nepastato pats sau klausimo: Kokią reikšmę išeivijoje gali turėti kolaboracinė LB-nė, o ypač politinė veikla skaldanti tik ką susikūrusi "Visuomeninių reikalų taryba", kurios nepriklausomoje Lietuvoje visiškai neegzistavo? Kas liečia pilietybę, tai Rusijai okupavus Lietuvą visiems pasilikusiems lietuviams buvo primesta ir jie priėmė Rusijos įkurtos naujos "valstybės" Sovietų Sąjungos pilietybę. Tokiu būdu okup. Lietuvos gyventojai šiandien yra taip pat svetimos valstybės piliečiai, kaip ir mes. Be to, Amerikos pilietybę buvo galima (kaip išimti) ir nepriklausomai Lietuvos piliečiams turėti, nes Ameriką nesudaro nacionalinės tautos, ją sudaro tikrai valstybės... Ryšium su skelbiama 40 m. Lietuvos pavergimo sukaktimi LB-nės žurnalistas (nei Kviklys) niekur dar neprašė, neiškėlė okupantų ir jų sėbrų Lietuviai tautai padarytus nusikaltimus, tik varo tą pačią propagandą prieš išeivijos politinius veiknius.

Pr. Gr. (kun. Garšva), "Draugo" 1980 birželio 7 d. numeryje "Tautos nelaimių dienos" kalbėdamas apie jų ruošiamą 40 metų sukaktį, pasakoja kas Lietuvoje vyko praeities istoriniais laikais, maini tautos praeities didybę, bajoriją, lenkų neigiamą įtaką ir t.t. Tačiau palietęs dabartinę komunistinės Rusijos Lietuvoje okupaciją, kun. Garšva kalba apie tautinę sąmogę, lietuvių pasiaukojimą, bet niekur nesmerkia okupanto, neiškelia jo Lietuvai padarytų nusikaltimų, nepristato Lietuvos okupacijos vykdytojų kaip agresorių ir t.t. Be abejo, LB-nė varydama kultūrinį bendradarbiavimą su okup. Lietuvos lietuviams komunistais, akiai vykdančiais okupanto įsakymus, negali savo bendradarbių bei draugų smerkti, ar kaltinti, nes draugai turi mylėtis ir vienas kitą paremti...

Kovojančios Lietuvos, kaip jau anksčiau rašiau, nėra. Yra tik kovojanti lietuvių tautos dalis, okupantui tarnaujanti lietuvių tautos dalis ir pasyvioji (viskam abejinga, neveiklioji) tautos dalis... Kovojanti tautos dalis yra suskilusi į dvi dalis: viena pusė kovoja už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą, antroji tikrai už žmogaus teises (už Lietuvą, priklausomą nuo Rusijos tikrai su žmogaus teisėmis). Ligi šiol LB-nė niekad nepprisidėjo prie ALT-o kas metą ruošiamų į Sibirą trėmimų (baisiojo birželio) minėjimų, kas verčia LB-nę šiomet trėmimų į Sibirą minėjimą skelbti ryšium su okupantų paskelbtu 40 m. pavergimo minėjimu? Manau, kad tai tik priemonė į tą 40 metų minėjimą patraukti žmones...

CHICAGOS LIETUVIŲ TARYBOS

BAISIŲJŲ BIRŽELIO TRĖMIMŲ MINĖJIMAS

- SEKMADIENĮ, BIRŽELIO 15 D., 10 val. ryto vėliavų pakėlimas Marquette Parko parapijos aikštėje. Dalyvauja Dariaus-Girėno postas ir kitos lietuvių organizacijos.
 - 10:30 val. pamaldos šv. Mergelės Marijos Gimimo parapijos bažnyčioje šv. Mišias atnašauja vysk. Vincentas Brizgys, pamokslą sako kanau-ninkas Vaclovas Zakarauskas. Gieda parapijos choras, diriguojamas An-tano Lino. Vargonais groja Kazimieras Skaisgirys.
 - 10 val. pamaldos Lietuvių Evangelikų Liuteronų Tėviškės parapijos bažnyčioje. Pamaldas laiko kun. Eugenijus Gerulis.
 - Tuojau po pamaldų akademija parapijos salėje Marquette Parke. Kalbės Lietuvos gen. konsulė Juzė Daužvardienė, vysk. Vincentas Brizgys, dr. Kazys Sidlauskas ir kun. Eugenijus Gerulis. Meninę dalį išpildo Lie-tuvės Aidų vedėja Kazė Brazdžionytė ir Ramunė Tričytė.
- Lietuvių visuomenė ir organizacijos (su savo vėliavomis) kviečiamos vėliavų pakėlime, pamaldose ir akademijoje gausiai dalyvauti.

CHICAGOS LIETUVIŲ TARYBA

LIETUVIŲ PREKYBOS RŪMŲ SUSIRINKIME gegužės 14 d. Iš kairės: Rūmų direktorius Vincent Samaška, Norman Burštein, Petras ir Antanina Kausai - Metro-polio Lounge - 6538 So Western Ave savininkai, kurie šiam susirinkimui aukojo vaišes visiems dalyviams; Charles Austin, kuris susirinkimuose parodo ždomias spalvotas filmas; kalba - Thomas Boynton, State Vice Prez. - United States League of Savings - Loan Association; Rūmų pirmininkė Teodora Kuzienė, sekre-torius Bruno Gramont. (Nuotr. V.Noreikos).

VYČIŲ GEGUŽINĖ

Liepos 4-tą Illinois-Indiana apygardos Vyčiai rengia gegužinę Chicagoje, VYČIU SALĖJE ir DARŽE, 2455 W.47 th. AVE. Pradžia 12 val.

Vyčių kuopos turės žaidimų kioskus, mažiesiems svečiams bus įdomu pažais-ti. Apie 3-čią val. orkestras pradės gro-ti šokiams. Bus ir šokių konkursas. Salė ir sodelis yra gražiai sutvarkyti.

Pirmininkas Algirdas Brazis prašo vyčius gegužinėje padėti dirbti. Šiais metais į Chicago atvažiuos iš kitų mies-tų daug lietuvių dalyvauti šokių šventėje, jie atvyks ir į vyčių gegužinę. Laukiami ir kviečiami visi lietuviai dalyvauti ge-gužinėje ir Amerikos laisvės dieną pra-leisti su vyčiais. E.P.

● RICHARD KUZAS - 1149 E 72-nd. St. So. Holland, Ill. Hildės ir Juliaus sūnus, šių metų birželio 2 d. baigė Cul-ver Karinę mokyklą - akademią, Cul-ver, Indianoje.

Pereitais metais jo vyresnis brolis Robertas baigė St. John s Military Aca-demy, Wisconsin.

● VIRGINIA ROSIE NORVAISIS vestu-vės su RIMANTU RUZĖNU įvyko gegu-žės 31 d. Immaculate Conception Baž-nyčioje, o iškilni puota Šaulių Namuose.

● PETER JOHN VILKELIS - petro ir Elenos Vilkelių sūnus, 2334 W 71st St. šį mėnesį baigė John Marshall Law School. Pagerbimą tėveliai jam suruošė birželio 8 d. Lietuvių Tautiniuose Namuose.

Apdraudy Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4:00 - 4:30 val. po piet
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEmlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE ● INCOME TAX ● NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

Office - 436-7878

Res. 839 - 5568

CHICAGO, Illinois 60629

VLADAS ŠIMAITIS, J. D.

Registered Broker

Take
stock
in
America.

ALGERDAS IR ALDONA BRAZIAI IŠ-KILMINGAI ATŠVENTĖ 40-METŲ VE-DYBINIO GYVENIMO SUKAKTĮ

Birželio 1 d. vakare Stump's Ban-quet Inn salė 10640 South Harlem, užsi-pildė Brazilų draugais bei artimaisiais, kurių buvo apie 300.

Vos įžengus į svetainę krito į akis žavingas Algerdo ir Aldonos paveikslas (photo), alyvinėmis spalvomis. Tai do-vana nuo jų keturių dukrelių. Nativity B.V.M. Klebonas Antanas Zakarauskas, laiminant Algerdą ir Al-doną, sukalbėjo malda. Sekė iškilios vaišės prie raudonom rožėm išpuoštų stalų ir orkestro muzikos. Svečiai su dainavo. "Ilgiausių Metų!"

Greta Aldutės Algerdas padainavo keletą jaunystės prisiminimų! ... Šokiai tęsėsi iki vėlumos, pajvaininant su Be-verly Opelkos (Brazytės) dainomis prie orkestro, gi jos vyras William buvo va-karo vedėjas.

Keturios sesutės; Beverly Opelka, Dana Abrignani, Marilyn Klecka ir Su-zie Brazytė gražiai-klasiškai šoko, tie-siog patraukdamos svečių dėmesį, besidžiaugdamos savo tėvelių laimingo gy-venimo sukakčia.

Tikrai buvo malonu dalyvauti ir pa-sidžiaugti mūsų "Dainiaus" šeimos lai-me. Ne tik Algerdas ir Aldona, bet ir visa šeima, priskaitant ir anūkėlius, yra muzikali-artistiška.

Tad dar kartą "Ilgiausių Metų" Al-gerdai ir Aldutei, geriausios sveikatėlės, laimės ir džiaugsmo visados!...

Teodora Kuzienė

● VYTAUTO BELAJAUS DRAUGAI š.m. Liepos 3 d. - ketvirtadienį, 7 v.v. Mar-tinique Restorane rengia šiam pasižy-mėjusiam lietuviškų šokių specialistui-PAGERBIMO VAKARIENĖ-"VAKARAS SU VYTU".

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVIŲ KAILININKA, CHICAGOJE

Įstaigos: 263-5826

Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ

185 No. Wabash Avenue

second floor

Chicago, IL 60601

NAUJA LIETUVIŠKA RADJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WOPA 1490 AM BANGA.

ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

Brangiai motinai, močiutei ir uošvei

A. † A.
TATJANAI DARGIENEI
Toronte, Kanadoje, mirus,

jos sūnui dr. VYTAUTUI P. DARGIUI, R. Lietuvių Bendruomenės Centro Valdybos pirmininkui, su šeima, dukterims - ALDONAI ir VALERIJAI su šeimo-mis, nuoširdžią užuojautą reiškiam ir su Jumis liūdimė

(R) LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS TARYBA IR CENTRO VALDYBA

ALT SANDAROS c.v. vicepirmininkui

Dr. VYTAUTUI P. DARGIUI,

JO MYLIMAI MAMYTEI MIRUS,
reiškiame nuširdžią užuojautą.

ALT SANDAROS Centro Valdyba

● LIETUVIŲ KRIKŠČIONIŲ DEMOKRA-TŲ KONFERENCIJA įvyko Chicagoje ge-gužės 24-25 d.d. Konferenciją sveikino žodžiu: T. Blinstrubas-Vliko Tarybos var-du, K. Kleiva - Vliko Valdybos, K. Po-vilaitis - Darbo Federacijos, A. Gabalie-nė-L. Kat. Federacijos Chicago aps., G. Lazauskas-Liet. Valst. Liaudininkų Prezidiumo ir ALT Sandaros vardu, J. Skorubskas - socialdemokratų vardu. Se-kančiame numeryje bus platesnis repor-tažas.

GERA DARBO PROGA
GERAM LIETUVIUI

Chicago Lietuvių Tautinėms kapi -nėms reikalingas Užveizda - manager, nes dabartinis (esamas) užveizda Stanley Kaslas, greitai laiku išeis į pensiją.

Pageidaujama lietuvių gerai mokan-čio anglų kalbą ir rašybą, taipgi susipa-žinusio su knygvedyste. Darbas pastovus ir geras atlyginimas. Dėl detalių infor-macijų atirauktis pas Stanley R. Kas-las, Lithuanian National cemetery, 8201 So. Kean Ave., Justice, Ill. 60458 Telefonas. (312) 458 - 0638

AUKOS "SANDAROS"

SPAUDOS FONDUI

- \$ 25.00 Marcelė Tverionas Tiškevičius, Chgo. M. Vaidylos atminimui.
- \$ 20.00 Oswald R. Thiel, Oak Lawn, Ill.
- \$ 20.00 Kazys Čiurinskas, St. John, Ind.
- \$ 13.00 Edwardas Litvinas, Chgo. Ill.
- \$ 10.00 John Kulins, Chgo. Ill.
- \$ 10.00 Antanas Andriulionis, Boston
- \$ 10.00 Jonas Šabanas, Chgo. Ill.
- \$ 10.00 Stasys Dagys, Chgo. Ill.
- \$ 10.00 Liuda Klauska, Chgo. Ill.
- \$ 10.00 Mary ir Stasys Lukoševičiai, Chg
- \$ 10.00 Julia Sačauskas, Chgo. Ill.
- \$ 10.00 Ona Mitrovic, Chgo. Ill.
- \$ 6.00 Jonas Miglinas, Chgo. Ill.
- \$ 6.00 J. Mackevičius, Chgo. Ill.
- \$ 5.00 Irena Pranskevičius, Cicero, Ill.
- \$ 5.00 Stasys Palekas, Chgo. Ill.
- \$ 5.00 Victor Kožica, Chgo. Ill.
- \$ 5.00 Josephine Gulbinas, Chgo. Ill.
- \$ 5.00 Anna Norvainis, Chgo. Ill.
- \$ 4.00 Petras Vėbra, Chgo. Ill.
- \$ 4.00 Jonas Jokubonis, Chgo. Ill.
- \$ 2.00 Adolfas Garbaliuskas, Merose Pk.
- \$ 1.50 Valerijonas Pocius, Chgo. Ill.
- \$ 1.25 Petronėlė Mosgeris, Chgo. Ill.
- \$ 1.00 Bruno Bendoraitis, S. Haven, M.
- \$ 1.00 Stasys Prišmantas, Chgo. Ill.

Visiems skaitytojams, pratęsusiems "Sandaros" prenumeratą ir dar prisidė-jusiems auka, širdingai dėkojame.

ENGLISH section

FROM OUR CONING TOWER

An Associated Press dispatch from Eldersburg, Md. to the Toronto Star in Canada describes something like the "Panielninkai (Monday) nights of Lithuanian poets and writers of the Keturi Vėjai (Four Winds) movement in the famous Konrad Coffee House in the mid-1925's at Kaunas, then the capital of an independent republic of Lithuania. The nights described by the Associated Press dispatch, which was furnished by John Bernotavicz of Barrington, Ill., visiting Toronto, tells us that a Lithuanian Gordon Matulonis and two of his buddies get together each Tuesday evening at 7.30 to travel all over the planet, so to say, on foam, that is, by tasting beers from all over the world. The dispatch relates: "So far Matulonis and his pals—Eddie Budelis and Casimir Razulis—have sipped 1,244 beers from 62 countries. The 53-year-old buddies are aiming at eventual-

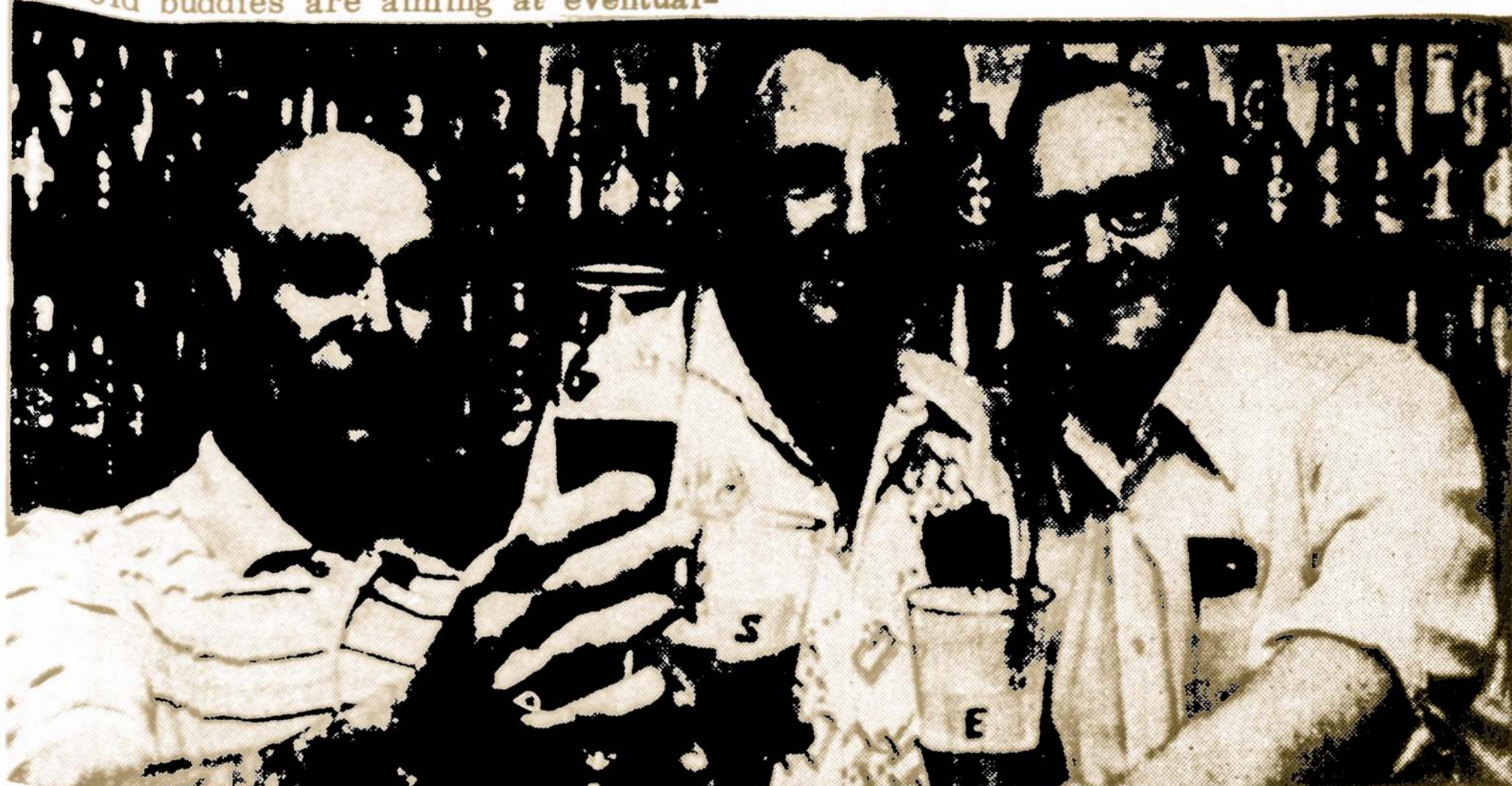
ly tasting 2,000 samples from over 100 countries. All three, born in Lithuania, declare in harmony that German beer is tops and that Russian beer is niet."

Matulonis, Budelis and Razulis have nicknamed themselves Sip, Gulp and Evaluate. They log their evaluations of each sip in notebooks and index all the beers by taste. The wife of Matulonis, Elinor, serves as bartender and referee when the discussions become less scholarly and more heated. Only she knows what they are drinking out of three tasting glasses which she brings in, each containing a few inches of beer. After the sipping starts, discussions of the merits and demerits begins.

The three Lithuanians of Maryland claim they have tasted Stork beer from Senegal, Sheba beer from Israel, Marathon from Greece, Prestige from Haiti, Rosy Pelican from India, in addition to Molson's of Toronto, Canada. They were saddened by the news that Molson's brewery closed down.

The dispatch doesn't disclose whether the three Lithuanians had tasted beer from Lithuania or Latvia and what was their opinion of it. Maybe, some Maryland readers of Sandara will furnish us more information about this "trijulė"? Eldersburg is about 80 miles from Baltimore.

Vyt. Širvydas

Eddie Budelis, left, Gordon Matulonis, center and Casimir Razulis, right, who have nicknamed themselves Gulp, Sip and Evaluate, respectively, get

ready for another night of beer tasting. The three men from Eldersburg, Md., say their quest is to circle the globe by tasting all of the world's beers. (AP Laserphoto)

Nadas Rastenis, poet, lawyer

A mass of Christian burial for Nadas Rastenis, a Lithuanian farm boy who immigrated to the United States seeking an education and later became a noted poet, translator and lawyer, will be offered at 9:30 a.m. Wednesday in St. Alphonsus Church, Park avenue and Saratoga street.

Mr. Rastenis, who was 89, died Saturday at University Hospital after a brief illness.

A quick-witted and courteous gentleman who always wore a black bow tie, Mr. Rastenis was a familiar figure among members of Baltimore's Lithuanian community. He lived in the 800 block Hollins street, in the heart of Little Lithuania, for 40 years.

The author of numerous poems in Lithuanian and in English, he also translated the work of others, bringing classics like Edgar Allan Poe's "The Raven" to Lithuanian readers as well as poems from his homeland to Americans.

His own work was printed primarily in Lithuanian-American publications, although one poem, "War's Curse," drew wider attention. Citing that work and his many translations, the United Poets Laureate International named him "Honorary Lithuanian-American Poet Laureate" in 1968.

The following year, the poets' organization nominated him for a Nobel Peace Prize.

In recent years, Mr. Rastenis's eyesight grew weak and he relied on others to read poetry to him. Although he primarily turned to his wife, Julia, he frequently asked visitors to read aloud.

Mr. Rastenis was born in the village

of Stagalena in czarist-ruled Lithuania in 1891. Because of his responsibilities on his father's farm, he attended a Russian grammar school—Lithuanian schooling was prohibited—for only seven weeks.

He once recalled that the United States, at the time, was hungrily regarded as a place where a man could both earn a good living and get an education. So, after working briefly as an industrial laborer in St. Petersburg and Minsk in Russia, he moved to America in 1911 at the age of 20.

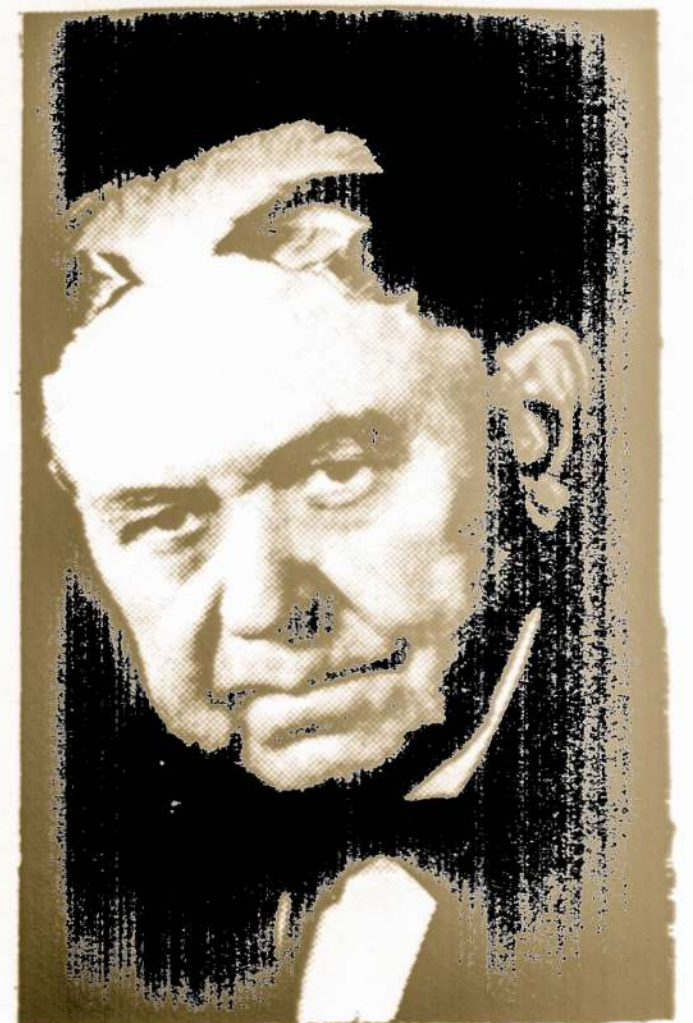
Speaking virtually no English, he worked at a variety of jobs in New Hampshire and Massachusetts, hoping to save money for schooling. But, in what first seemed to be an interruption of his pursuit, he was drafted in 1918 and spent months in a hospital after getting influenza on the troop ship en route to Europe.

After the war, he applied to the Veterans Bureau for permission to study law. Bureau officials at first turned him down because of his lack of previous education, but eventually approved his application.

Four and a half years later, after attending day, night and summer classes, he received his law degree from Boston University.

After graduating in 1924, he came to Baltimore to stay with a friend while studying for his bar examinations. He was admitted to the Maryland Bar in 1925 and decided to settle in Baltimore, first living on Siricker street.

A member of the House of Delegates from 1942 to 1946, he was especially in-

NADAS RASTENIS

terested in veterans' and workmen's compensation issues.

He also enjoyed traveling in this country and abroad with his wife, the former Julia Baltrukonis, an American of Lithuanian descent whom he met at the opera nearly 56 years ago.

"I think it's wonderful to live in a free country and do what you want to do," he once told a reporter. "If I lived a thousand years, I would still have something to do."

His wife is his only immediate survivor.

GRAND CANYON

Zigmas I. Gura

Napoleonas užkariavęs Egiptą, kad padrašinti savo kareivius naujiems žygiams, pasakė: "Štai keturiasdešimt šimtmečių žiūri į jus, kariai, iš šių piramidžių!" Taigi, kad suprastų kokius įdomius žemės plutus jie Prancūzijos valdymui čia yra užėmę.

Jei jūs, mieli skaitytojai, vyksite kada į Colorado Grand Canyon nuostabių natūralių gamtos nepaprasto gražumo reginių pasižiūrėti ir aš jus palydėsiu pasakydamas panašiai: "Štai žemės kampe, apnuoginęs vieną savo šoną, siūlo pasižiūrėti dviejų bilijonų metų gyvybės evoliuciją."

A. Bendorius Lietuvių Enciklopedijoje pažymėjo taip: "Grand Canyon milžiniškas Colorado upės griovys - kanjonas JAV Arizonos valstybėje; apie 350 km. ilgio, viršuje nuo 6 ligi 26 km. pločio, 900 - 1800 m (ir net iki 3000 m kitų šaltinių nurodytu) gylis, stačiomis sienomis, kurios dažniausiai leidžiasi žemyn pakopomis. G. C. yra didžiausias ir savo gražumu plačiausias pasaulyje pagarsėjęs upės kanjonas. Jo dugnu teka Colorado upė, kuri per maždaug milijoną metų išgraužė šį griovį. (Pavyzdžiui, Missisipi upė per tą patį laiką išgraužė tik iki 150 pėdų uolų krantinę.

Jo pakščiose pakopose stūko išsikilę kietesnės, atsparesnės uolos, o šonuose iš abiejų pusių yra mažesnių skersinių griovių. G. C. išgraužtas sausose 2000 - 3000 m nuo jūros lygio iškilusioje plokštakalnėje, kurios dykumų tipo klimatas pasižymi dideliais vasaros karščiais ir žiemos šalčiais. Žiemos metu kanjono dugne šalčių retai būna. Tik šiaurinės G. C. dalies plokštakalnė turi miškų, o kitur sutinkama skurdi dykumų augalija. Pakopose auga dykumų agavų ir kitų kaktų. G. C. išgraužtas nuosėdinėse uolienose, kurios tekančio vandens

niškumas. Daug lietuvių neteko tėviškės ir turtu. Jie buvo išvaryti ir žuvo nacių kalėjimuose ir kacetuose.

Klaipėdos laisva zona bolševikai, Lietuvą okupavę, naudotis negalėjo, nes vokiečių nacių valdžia nepripažino sovietų federalinės fikcijos, kurią jie taikė okupuotai Lietuvai. Laisva zona jau 1940 m. rugpjūčio mėn. nebeveikė.

Antro pasaulinio karo pabaigoje Sovietų Unijai vėl okupavus Lietuvą, ji prijungė Klaipėdos kraštą prie okupuotos Lietuvos, o sau pasilaikė senųjų Prūsų žemes su Karaliaučium Dar prieš Hitlerio Vokietijos kapituliaciją, kuri įvyko 1945 m. gegužės 8 d. Jungtinės Amerikos Valstybės ir Anglija 1941 m. rugpjūčio 14 d. pasirašė Atlanto Carterį, kurį parėmė 47 tautos. Čarterio tikslas buvo paremti tautų apsisprendimo teisę ir kad tautos būtų laisvos nuo baimės ir žiaurumo.

Jungt. Amerikos valstybės niekada nepripažino Baltijos kraštų inkorporacijos į Sovietų Sąjungą.

Pagalau, 1947 m. spalio 3 d. Jungt. Amerikos Valstybių, Anglijos, Prancūzijos ir Sovietų S-gos Užsienų Reikalų Ministeriai Mas-kvoje panaikino Prūsų valstybę kaip vokiečių militarinį simbolį.

ardomą darbą lengvino tos vietos žemės plutos kilimas ir atsiradę suskilimai bei įgriuvimas. Kanjono sienos iš spalvotų, saulės šviesoje mirgančiai žibančių uolieninių kristalų, sudarančių nepaprasto gražumo reginių. Dėl to G. C. laikomas vienu iš nuostabiausių geografinių gamtos žymenybių. Be to, G. C.

turi didelės reikšmės geografinės studijoms, nes jo sienos sudaro daugelio sluoksnių skerspjūvį. Rytinės kanjono dalies apačioje matomi seniausieji priekambrio sluoksniai, susidarę iš skalūnų ir gneisų apie vieno bilijono metų senumo. (Aš girdėjau per TV patikslinimą, jog pastaruoju metu mokslininkai padarė išvadą, kad 2 bilijonų metų senumo).

Čia rasta fosilos, kitap liekanos, amfibijų ir dinosaurų išmirusių mesozoinio periodo roplių milžinų iki 30 m ilgio ir apie 40 tonų svorio. 150 milijonų metų senumo dinosaurų kaulai yra Utah universitete.

Kas skaitė Kuperio įdomias knygas, be abejo, panorės ten pasižiūrėti net 500 iškasenų indėnų gyventų vietų.

Žmogaus pėdsakų randama tik 250,000 metų senumo. Pati žemė astronomų tyrinėjimais yra 30 bilijonų metų senumo ir visa nesutvarta per 6 dienas, kaip pamokslaujama, bet išsivystė savaime evoliucijos keliu, kintant visa kam palaipsniui. Pirmiausia atsirado gyvybė mažiausias vienalastis gyvūnelis, be kaulų, be galvos, be akių, kaip bakterija. Spėjama, ji gyveno vandeny ir dauginosi skildama per pusę. Ir dabar tokia vadinama ameba. Gal prabėgo milijonai metų, kol iš jos išsivystė stambesni gyviai. Vėliausia susiformavo žmogus. Javos saloje buvo iškasti žmogaus kaulai. Mokslininkai pavadino tipą Pitecantropus Erectus, kas reiškia: stačias beždžioniškos. Ryšium su Etiopijoje (Abisinijoje) rastais kiek panašaus "žmogaus" palaikais, kurių amžių dr. R. Leakey nustatė esant 4 milijonų metų. Nors rastos tik apatinio žandikaulio dalys, iš jų nustatyta, kad tų žandikaulių savininkas buvo 40 colių aukščio ir vaikščiojo dažniausiai stačias, nors pasinaudodavo ir ropomis eiseną.

Rytų Prūsija teko Lenkijai ir Sovietų Sąjungai dėl jos ekspansijos, kuri įvyko šimtmečių bėgyje, dėl Teutonų Ordedo XIII šimtmečio įvykusio tautų pavergimo, dėl Hansos pirklių veiksmų Pabaltijo krašte, bei dėl Brandenburgo - Prūsijos padidėjimo.

Nuo vokiečių militarizmo nukentėjo ir Didžioji bei Mažoji Lietuva, bet, atrodo, jų likimas tada nebuvo spręstas. Išvarant vokiečius iš Prūsijos į Vokietiją arba išsivadant juos darbams į Rusiją, po Antrojo Pasaulinio karo, taip pat nukentėjo ir Mažosios Lietuvos lietuviai.

Vakary Vokietijoje 1946 m. gegužės 24 d. buvo atgaivinta Mažosios Lietuvos Taryba. Jos paskelbtą deklaraciją 1946 m. lapkričio 6 d. reikalauja atskirti Mažąją Lietuvą tokiose sienose, pradedant nuo Aismarių prieš Ruokalniū toliau einant pro Lipapolį, baigiantis Šventainiais ties Suvalkais, kad galėtų susijungti su išlaisvinta Didžiąja Lietuva.

Anot Lietuvos Himno žodžių - "Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse, vardan tos Lietuvos vienybė tezydi!"

(Pabaiga)

1918 M. TILŽĖS DEKLARACIJA

Veikėjas Erdmonas Simonaitis savo atsiminimuose iš 1918 - 1925, kurie buvo 1948 m. rugsėjo 18 d. paskelbti žurnale "Aidai" nr. 18, teigia, kad "... Visuomenė mus vadino išdavikais, "verraetoriais" ... Ne atėjūnai laikėsi to krašto šeimininkais ir jiems buvo bausis ir pagalvoti, kad pareiškė tikras šeimininkas savo pretenzijas ... Pradėjo daužyti veikėjų langus, o kriminalinė policija nuolat kratas darydavo, ieškodama medžiagos iškelti bylą dėl krašto išdavimo. Mes kiti, iš karo grįžusieji, negaledami toliau plunksna ir žodžiu už M. Lietuvos laisvę kovoti, nusprendėme griebtis kardo. Tam tikslui buvo sudarytas žemaičių batalionas, į kurį įstojome Vagnagaitis ir aš. Atsirado ten ir dr. Didžys, už ką jam iškėlė vokiečių teisme bylą "Išrutėje."

1919 m. Versalio traktatu, tik šiaurinė Mažosios Lietuvos dalis su Klaipėdos uostu buvo iš vokiečių atskirta. Vokietijos valdžia išsižadėjo to krašto, nes pralošė karą.

Sąjungininkai atskyrė Klaipėdos kraštą dėl to, kad jis visada buvo lietuviškas, kad dauguma jos gyventojų, kilme ir kalba yra lietuviai, kad Klaipėda yra vienintelis Lietuvos išėjimas į jūrą. Klaipėdos kraštas buvo pavestas valdyti sąjungininkams, nes Lietuvos statusas dar nebuvo nustatytas. 1920 m. vasario mėn. vokiečių armija pasitraukė iš Klaipėdos krašto ir suverenumas perėjo sąjungininkams - prancūzams. Klaipėdos krašto vokiečių partijos susivienijo į "Heimatbund'ą", kurio tikslas buvo kraštą paversti "Freistadt'u" ir sujungti su Vokietija. Kai Lietuva 1922 m. jau buvo pripažinta "de jure", bet sąjungimas buvo sąjungininkų delsimas, 1922 m. gruodžio mėn. 18 d. Klaipėdoje susitvėręs Vyriausias Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetas su Martynu Jankum priešakyje, dėjo pastangas kraštą išlaisvinti. Jam padėjo D. Lietuvos ir Amerikos lietuviai patriotai. Prancūzų komisaras Petisnė lietuvių pastangas norėjo užgnaužti.

Sausio 9 d. minėtas komitetas Šilutėje pasiskelbė manifestą, kad perima krašto valdžią į savo rankas ir atstato Direktoriją, skiria direktorijos pirmininku Simonaitį ir pažada abiem gyventojų kalbom lygias teises. Klaipėdos krašte prasidėjo sukilimas, kuriam vadovavo Vytauto Didžiojo palikuonis Budrys. Jau sausio 15 d. Klaipėdos miestas su kraštu buvo sukilėlių rankose. Mažlietuvių seimas Šilutėje, sausio 19 d. nutarė susivienyti su Lietuva, bet palaikė sau teisę turėti autonomiją.

Lietuvos seimas sausio 24 d. patvirtino valstybės Tarybos 1921 m. lapkričio 11 d. pareiškimą, garantuodamas kraštui autonomiją.

1924 m. gegužės 8 d. Paryžiuje buvo pasirašyta Klaipėdos konvencija kartu su Klaipėdos statutu. Ją pasirašė Anglijos, Prancūzijos, Japonijos ir Italijos įgaliotiniai, Lietuvos valstybė perėmė Klaipėdos krašto suverenumo teises.

Vokietijos Reichui išstojus iš Tautų Sąjungos, 1933 m. vokiečių nacionalsocializmas įsiskverbė į Klaipėdos kraštą. Jo ideologija buvo: sujungti visus vokiečius į vieną bendruomenę ir kovoti prieš rasų susimaišymą. Tais pat metais įsisteigė nacių Von Sasso ir dr. Neumann'o partijos. Judėjimą finansavo ir jiems vadovavo Reicho valstybė. Lietuvos vyriausybė abi nacių partijas uždarė ir nusikaltėlius patraukė atsakomybėn. 1935 m. rugsėjo 15 d. Hitleris, kalbėdamas Reichstage, puolė Lietuvą dėl Klaipėdos krašto. Lietuvai nusileido jo reikalavimus ir paleido nusikaltėlius.

Netrukus 1937 m. rugpjūčio 8 d. Hitleris, iškilmingai atšaukę Vokietijos parašą, duotą Versalyje. 1938 m. Lietuva, Vokietijos prispirta, panaikino karo stovį ir nuteistiems naciams buvo grąžintos visos privilegijos. Hitleris jau 1938 m. spalio 21 d. išleido slapta parėdymą jo karo pajėgoms būti parengties stovyje, kad okupuotą Klaipėdos kraštą. Vėl dr. Neumann gavęs parėdymus iš Berlyno, paradavo, organizavo nacių uniformuotus dalinius ir gruodžio 11 d. laimėjo Seimelio rinkimus. Lietuvos gubernatorių paskyrė naci Bertuleit direktorijos prezidentu.

1939 m. kovo 20 d. Vokietijos - Ribben - trop priėmė Lietuvos min. Urbšį ir jam pasatė ultimatumą Klaipėdos kraštą grąžinti Vokietijai. Dar Lietuvai nekaptuliuavus, Hitleris 1939 m. kovo 22 d. jau karo laivu plaukė į Klaipėdą, kurią pasiekė 23 d.

Hitleriui dar nepasiekus Klaipėdos, vietiniai SA - vyrai, Direktorijai patvarkius,ėjo pagalbinės policijos pareigas, gaudė lietuvius ir kitus nepageidaujamus veikėjus ir asmenis, ir iš policijos būstinės talpino į kalėjimą.

Pagal diktuatą sutartį, Lietuvai gavo Klaipėdos uoste laisvą zoną 99 metams.

Tautų Sąjungos mandatas, duotas Lietuvai dėl Klaipėdos krašto, jos nebuvo atšauktas.

Lietuviai, veikiant nacių valdžiai, Klaipėdos krašte nebegalėjo pasireikšti, nes ten veikė nedemokratiškumas, prievarta ir nežmo-

Vilioja mus žengti pirmyn.

(Nepamirštami išpuodžiai pirmą kartą aplankius LIETUVIŲ TAUTINES KAPINES, Chicagoje, ir dalyvavus mirusiųjų prisiminimo bei pagerbimo iškilnėse, 1980 m. gegužės 26 d.)

Kapinių Diena,
Mirusiųjų garbei ji paskirta,
Tą dieną vykome į kapines
Atlikti pareigas kilnias.

Iškilmingai jos sutiko mus,
Lyg primindamos karalių sostus,
Dangaus mėlynė žavėtinai spindėjo.

Ir medžių lapai švelniai judėjo
Žavingai skambėjo muzikos garsai,
Lydėjo juos dainos-giesmės taip švelniai,
Siela su tais garsais į padanges kilo.

Lyg tartum, taip mistiškai-švelniai mirusieji prabilo.
Galingai pakilę aukštyn ažuolai,
Saulės spinduliuos pasipuošę žaliai,

Nuo seno jie ten garbės sargyboj auga,
Tartum, kapų iškilmingumą saugo.

Kapai išsitiesę saulės spinduliuos,
Sielos lyg šnabžda: "Ateik, lankyk, aš čia ilsiuos,
Čia mano poilsio vieta,

Šiandie man skirta Kapinių Diena!

Kapinių kelias išpuodžiai išpuoštas,
Vėliavos plevėsuoja aukštyn.

Ten mirusių miestas-jų sostas.
Vilioja mus žengti į jį pirmyn.

Ir žengė - vieni pas savus,
Laikiniai juos tik palikusius.

Su meile jie ėjo prie brangių kapų
Ir jų paminklų mylimų.

Susimąstę prie savų kapų stovėjo,
Tartum su savo artimaisiais pasikalbėt norėjo.

Savo gilų skausmą-skundą jiems liejo.
O ar mirusieji tą viską ir girdėjo?

O kiti lankė pažįstamų, draugų kapus,
Stebėjo paminklus didžius ir mažus.

Skaitė mirusių vardus, net visai ir nepažįstamus,
Kitus jau visai ir pamirštus.

Koks tų paminklų įvairumas!
Juose glūdi menas, iškilmingumas.

Žmonės pasigrožėdami į juos žiūrėjo.
Ir įamžintus knygų juos matyt norėjo.

Tuo tarpu kai kurie kapai jų visai neturėjo,
Į juos žiūrint širdis skaudėjo.

Ar jiems paminklai nepatiko?
Ar pinigų tam nebeliko?

Tik štai, vienybė užkariavo,
Kai šaunūs veteranai vėliavom papuoštu keliu žygiavo,

Mirusiems suteikus prideramą didybę,
Kartu žygiavo ir garbinga kapinių vyriausybė.

Kai maestro Brazis galingai giedėjo,
Ir šautuvų šūviai arelio sparnais plasnėjo,

Gerbiamas kunigas invokaciją sukalbėjo,
Širdingais žodžiais kapų vyriausybė mirusius minėjo.

Visi susikaupę klausė, tartum, juos gyvus regėjo.

MAŽEIKA & EVANS
Laidotuvių Direktorai
6845 SO. WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
TĖVĀS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktorai
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
Telef.: GROvehill 6-2345-6
1410 South 50th Avenue, Cicero
Telef.: TOWNhall 3-2108-9
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
Aikštė Automobiliams Statyti

SOL. BIRUTĖS KEMEŽAITĖS PLOKŠTELĖS YRA GERIAUSIA DOVANA SAVO ARTIMIESIEMS.

Plokštelė "Operų Arijų Rečitalis" (su Romos Operos Simfoninio Orkestro palyda) kainuoja 7,00 doleriai.

"Lietuvių Kompozitorių Solo Dainos" plokštelės kaina yra 6,00 doleriai.

Šias plokšteles galima gauti Chicagoje - MARGINIUOSE, 2511 West 69th St., - pas JONĄ KAVALIUSKĄ, 6437 So. Wash-tenaw Ave, telefonas - 778 - 5091.

Taip pat SANDAROJE, 840 West 33rd St., Chicago, Ill. 60608, darbo valandomis (pirm., antr. ir trečiadieniais), UŽSAKANT PAŠTU iki 4 plokštelių, pašto išlaidoms reikia pridėti po \$1.00 už kiekvieną plokštelę, o užsakant 5 ar daugiau plokštelių, tai pašto išlaidoms nieko nereikia pridėti.

P A D Ė K A

Honorary Lithuanian-American Poet Laureate
Poetui ir Advokatui

A. + A. NADUI RASTENIUI mirus,

Vos pražydėjusiems mano brangaus mylimo gyvenimo draugo Nado Rastenio prie mūsų gyvenamojo namo pirmiesiems ramybės rožių žiedams š.m. geg. 10 d., atsisveikino su šiuo pasauliu, amžinai palikdamas dideliamė liūdesyje savo mylimą Juliją iš neužmirštamųjų 53 metų vedybinio gyvenimo dienų. Paliko neužbaigtus savo kūrybos darbus, viltį ir mielą gimtąją Lietuvą, todėl Nado Julija nori visiems draugams, pažįstamiems iš gilumos širdies padėkoti už pareiktas užuojautas, šv. Mišių aukas, gėles, aplankymą kapuose ir sukabėtas maldas, rožinius, giesmes ir bent kurio būdu pagerbusiems mano brangų vyrą, Nadą Rasteni.

Ypatingai dėkoju Prelatui Dr. Liudvikui Mendeliiui ir jo sesutėm Felicijai ir Alcijai, Kunigams Dranginiui ir Gražuliui už mano vyro Nado lankymą Igoninėje ir suteiktus Igonio palaiminimus.

Dėkoju Klebonui Antanui Dranginiui ir Prelatui Mendeliiui už atlaikymą šv. Mišių ir už pasakytą gražų pamokslą.

Dėkoju karsto nešėjams 154 lietuviško posto legijonierių ir Tautinės Sąjungos nariams.

Dėkoju už atsisveikinimą rimties valandą laidotuvių Cowan namuose - Dr. Elenai Armanienei ir visiems atidavusiems paskutinįją pagarbą Nadui, jo artimiesiems draugijų bendraminčiams, tai yra Vytautui Eringiui, Aleksandrui Radziui, Genel Austrienei, Elenai Okienei, Vincui Urbanui, Lillian Walsh' ir Anna Garcia.

Padėka mūsų legijonieriams, vadovaujant Kleb. Antanui Dranginiui, Marylando legijonierių kapelionui ir paskutinę atiduotą pagarbą, maldas ir raudonasias aguonėles, sudėtas ant mano mylimo vyro Nado širdies, gulinciam ažuoliniame karste su Amerikos vėliava.

Dėkoju Lietuvos Namų šeiminkai Aldonai Budienei ir jos padėjėjoms už polaidotuvių pietų paruošimą.

Dėkoju Emilijai Raillenei už jos nuosirdžias mintis pareiktas per lietuvių radio valandėlę ir už paskirtą auką palaikymui lietuvių valandėlės.

Dėkoju menininkui Jonui Kazlauskui už jautrų patriotišką atsisveikinimą lietuvių bangomis.

Padėka Dr. Stasiui Ankudui už jo ištikimą priežiūrą, lankymą ir suteiktus pagodos žodžius mano vyro ligoje.

O kai maestro Lietuvos Himną giedoj,
Ir mums jį sekti tik ranka pamojo,
Kilmingai visi kartu traukė,
Lyg Tėvynės Prisikėlimo laukė.
Kapinių Diena liko nepamirštama,
Garbingi veteranai nepamiršo ir savų kovoj už lais-
vę žuvusių,

Prie žuvusių paminklo padėjo vainiką,
Supynę iš gražiausių meilės žiedų.

Tai buvo Kapinių Diena,
Ir mums ir Jums paskirta,

Jūs gyvenote, savo mirtim davėt progą Jus lankyti.
Lankydami Jus galėjom gyvenimo menkystę pažinti.

Liuda Klausienė

5.26.80.

LIETUVIS NEPAVARGS KOVOJE UŽ LIETUVOS LAISVĘ

BALTIC BAKERY

4627 SOUTH HERMITAGE AVE Chicago, Illinois
Tel. LA 3-1510

2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois
Savininkas JUOZAS ANKUS Tel. 737-6784

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS - GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas - YArds 7-1741-2

Nuo

1914 Metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje

Sąskaitos apdraustos iki \$40,000.00

FRANK ZOGAS
President

2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400

5 1/2%

paid quarterly
4 Year Savings
Certificates
Minimum \$5,000

MIDLAND SAVINGS

& LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago, Illinois 60632
Phone 254-4470

ir 8929 So. Harlem Ave.,
Bridgeview, Illinois 60455
Phone 598-9400

7 1/2%

All accounts com-
pounded daily -
Passbook Savings

Dėkoju geriems lietuviams už pagerbimą mano Nado atmintiniam įnašui Lietuvių Tautos Fondui ir Lietuvių Fondui.

Dėkoju Klebonui Antanui Dranginiui už pašventinimą karsto ir žemės, Tautinės Sąjungos Baltimorės pirminkui Vladimir Bačianskui už atsisveikinimo žodį kapuose, kuris recitavo dalį Nado eilėrašcio "Lietuva tik Viena".

Dėkoju Komanderiui Charles Sarpaliui už paskutinę pagarbą Nadui nuo karsto nuimtą Amerikos vėliavą ir ją belankstant sugiedota Marija, Marija ir Lietuvos Himną. Nado mielai žmonai Julijai įteikta vėliava.

Nadas Rastenis išlisi ramybėje po žalia eglute Loudon Parko kapinėse, kurių apdainavo savo eilėraštyje.

Eglutė

Pasodinau eglutę žalią

Tarpe namų ir kelio

Viduj Darželio.

Toi nuo girios ji,

Kaip aš nuo Nemunėlio;

Lieknutė ir smagi

Lai stiepiasi, auga želia,

Į dangų galvą kelia.

Primina man kas mielą dieną

Pažaimenio eglėn,

Nupiautą šieną,

Sklandžias bangas laukų,

Kurklius ir mėnesieną,

Javimio džiaugsmo dainą,

Kvepėjimą sakų -

Brangią gimtinę mano.

Ramiai išėkis, mano mielas Nadai, J.A.V. geroje žemėje, už kurios laisvę tu kariavai. Palikai mylimą Juliją, Julijos seseris Eleną Schneiderienę, Alviną Baltrukonytę, Elmer Schneider ir jo šeimą, draugų ir pažįstamų. Nado gimines Amerikoje Joną Rasteni, Clevelandietį, Vincą Rasteni, New Yorkietį, ir Salomėją ir Adakrį Petrauskus Los Angeles, California, ir daug giminių Lietuvoj.

Nulūkduosi JULIA M. RASTENIENE

Brangiai dukrai

A. + A.

DANGUOLEI JUODAKYTEI

netikėtai mirus, tėvui STEPUI JUODAKIUI ir artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą.

Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjungos
Chicago sk. Valdyba ir nariai

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorijų Asociacijos Nariai

PETRAS BIELIŪNAS

4343 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

STEPONAS C. LACK IR SŪNŪS

(LACKAWICZ)

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1219

2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Palos Hills, ILL 974-4410

PHILLIPS - LABANAUSKAS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139

VASAITIS - BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

TURIME KOPLYČIAS VISOSE MIESTO DALYSE

PASSBOOK SAVINGS...
the best way to save regularly!

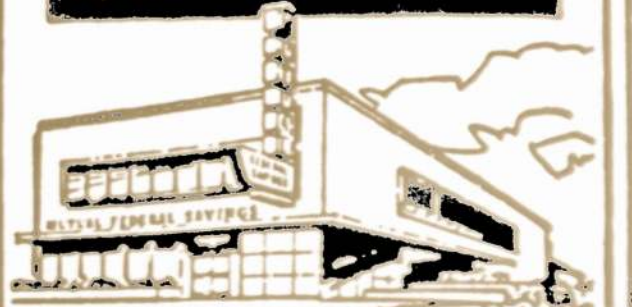
5 1/2%
Savings Account
Paid and Compounded Quarterly

OUR SAVINGS CERTIFICATES

EARN UP TO 8%

see us for
HOME financing.

AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT
TO FIT YOUR INCOME

INSURED

Mutual Federal Savings and Loan

2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608

PETER KARANAUSKAS, President Phone: VIRginia 7-7747

HOURS: Mon. Tue. Fri. 9-4 Thur. 9-6 Sat. 9-1

SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905